Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

Рік II. Луцьк, неділя дня 8 Травня 1927 р. Ч. 18 (25.)

УКРАЇНСЬКА ГРОМАДА

Орган Української Національної Думки.

Ціна 20 гр. | Виходить що-неділі. Адреса редакції й адміністрації: ЛУЦЬК на Волині, Алеї Б. Хороброго, 70

Передплата: в краю: на 1 місяць 1 зол., чвертьрічно 3 зол., на пів року 5 зол. 50 гр., на рік 10 зол.; за границею: на рік 2 америк. доляри або їх вартість в иншій валюті.

Рукописів не звертається.—Оголошення після умови. Непідписаних дописів не приймається.

ПРОГАЙНОВАНИЙ ЧАС.

ЩЕ ОДИН ЦІКАВИЙ ГОЛОС ПОЛЯКА ПРО УКРАЇНУ.

Змарнований похід на Київ. Наслідування московсько-пруських методів.—Старий і новий поділ України.—Не гаймо часу.

(Від нашого варшавського кореспондента).

Є між нами такі мудрагелі, які гадають, що вони є „пупом землі", а все те, що поза ними це суща „ерунда". Тому то вони, задивлені у власний образ і заслухані у власні слова, з найвищим призирством ставляться до всього, що не вдостоїлося їхньої прихильности. На таку поведінку може собі позволити (та й то не все) розпещена красуня-одиначка, для якої рішаючим у всіх справах є її добрий або кепський гумор і сякий або такий смак. „Мені це подобається"—значить воно „е", а коли вже „не подобається"—то його й на світі не має! Коли так поводиться (як сказано) 17-літня діва, то її можна зрозуміти і їй можна вибачити, бо „свята наївність" (чи пак... глупота) є не відповідальна. Колиж однак на зразок химерної дівчини поводяться—старі політики, то це вже не зрозуміло й непробачливо, сумно та й гидко.

Кажемо це тому, бо завелись і поміж нами українцями такі політики, які „признають" лише те, що їм „подобається", а не хочуть знати й чути про таке, що їм не під смак. Коли звертати увагу на всякі прояви у чужому таборі, то знімають такі патріоти крик, гей би вже в самому тому слідкуванні за противником крилося бажання — зради. Звичайно, що такі панове були, є й лишаться всезнайками на язиці та на ділі ігнорантами — по нашому, попросту кажучи дурнями, —і вся їх міць теж—у злобному язиці. Ми-ж гадаємо, що першою умовою побіди у змаганнях є докладне пізнання противника, і що треба хіба найбільшої зарозумілости, яка є привілеєм усіх дурнів, аби казати, що не варто більше ні хвилини часу тратити для знайомлення себе з його справами. Тому теж ми старалися по змозі дбайливо стежити за польською пресою і взагалі за тим, що діється в польському таборі і хоч знаємо, що це декому з українських політиків —гістериків—не подобається (гістерія — це така жіноча хвороба, яка проявляється плачем, змішаним зо сміхом, і хвицканням ногами), будемо це й надалі робити. Вважаємо своїм обовязком докладно інформувати наших читачів, що про Україну й українців говориться у польському таборі, бо це не лише обовязок інформаційної служби українського часопису, але теж одна з конечностей, накинених нам безталанним віковим примусом перебування поміж такими „братськими" сусідами, як поляки й москалі.

Отож в передостанньому тижні знов заговорили по польськи два голоси про українську справу й оба вони справді вирізняються з того польського хору, який від недавна, з причин нами з'ясованих, обноситься з своєю паперовою і пустословною щирістю та приязню до України, забуваючи, що про щирість ні приязнь запевняти не треба: коли вона є, так її й без того видно.

І так у варшавському щоденнику „Кур'єр Поранни" появилася 14 квітня ц. р. велика вступна стаття п. н. „Прогайновані моменти в історії української справи". Автором статті — Йоахім Волошиновскі; це колишній співробітник польських газет у Киві („Дзєннік Кійовскі") —поляк, який довгі роки прожив на Вкраїні і який тут, у столиці власної держави належить до невеличкого гурту ніби „української кольонії" (поляків із України, що „тимчасово" перебувають у Польщі). У своїй статті переводить він думку, що Польща прогайнувала один час, який могла використати для забезпеки собі цілої своєї будучини, нині зовсім не забезпеченої. Тим часом, отим моментом був 1920 рік. Тоді то

„східні наші (Польщі) кордони ще не були устійнені і цілком залежали від висліду війни. Україна була обхоплена повстанським рухом, дуже сильним та з яскравим національним характером, і на українських землях російська армія далеко не почувала себе сильною ні теж безпечною".

Польща, мовляв, не проявила достаточного зусилля, аби дати Україні справжню допомогу в боротьбі проти Москви. А шкода, бо Польща могла на цьому страшенно багато зискати-політично і господарчо.

„Політичні користи, які можна було тоді (Польщі) осягнути, полягали на віддаленні Польщі від російського кордону, на відмежуванні себе від Росії з її питомою заразою—широким поясом української землі, якої населення національно і душевно чуже однаково царській що й більшовицькій Росії, дуже виразно відвертаючі тоді від азійського Сходу..."

Отже автор жаліє, що Польща не зрозуміла тоді, що варта було здобутися на велике зусилля, аби тоді Україну собі з'єднати. Не здобулася тому, бо

„неволя розпорошила й ослабила нашу (Польщі) волю. В неволі ми (поляки) затратили розмах власної творчої думки й затратили віру в себе та власні сили... Задивлені могутністю займанських держав, які так довго тримали нас (поляків) в ярмі, ми поставили собі за зразок їхній спосіб правління, дарма, що ті могучі держави вже ганебно провалилися, а їхні способи явно скомпромітувалися..."

Виганьбивши отак по справедливости наслідування московсько-пруських методів правління, автор каже далі: Похід на Київ у 1920 р. поляки програли, бо не розуміли його великого значіння для будучини Польщі. А коли потім війну з більшовиками таки виграли, то зробили другу велику помилку: згодилися у Ризі (рижському мирі) на поділ України.

Церковний Хор у м. Берзні пов. Костополь.

„Не скривайме самі перед собою правди. Ми (поляки) згодилися на поділ України... Україна, як окремий нарід, існує й існувати буде, незалежно від того, чи хто бачить це чи свідомо очи замикає, а про те, чи нарід достаточно національно свідомий, має судити сам нарід, а ніхто чужий. У всякому разі в розумінню українців, свідомих своєї національної окремішности, рижський кордон є кордоном розподільним, і не може не бути ним, бо розріває землі національно одностайні. А національна свідомість в українському народі росте праспішеною ходою і того зросту ніяка сила не стримає. Навпаки, всяка сила, що схоче її стримати, ще дужче її розвоєві сприяє".

Зрозуміли це більшовики і ввели прихильний для українського руху курс. На Рад. Україні зростає українська культура та з нею—ненависть до Польщі. Таким чином, час працює по тому боці кордону на некористь Польщі. Польща взяла в Ризі стільки українських земель, скільки їх „можна стравити". Тимчасом минулися часи, коли можна було ковтати народи, та й сильніші шлунки, ніж польський, не змогли цього вдіяти. Зрештою, справа національних меншостей перестає бути справою „внутрішньою", а щораз яскравіше стає міжнародньою. Отже Польща зробила грубий і моральний політичний промах, що після побіди над більшовиками не посунула ще дальше на Схід кордонів.

„Загорнення значних просторів української землі, річ ясна: не задля „з'їдження", а для визволення, могло бути не тільки праведним але й політично мудрим актом."

Але Польща знов не зрозуміла ваги моменту й прогайнувала його. Замість того, щоби пробігав польсько-українські землі пробігав кур'єрський потяг „Варшава-Одеса", Польща мусить утримувати Корпус Охорони Погранична. Автор кличе зробити з минулого потрібні висновки на будуче, аби не прогайнувати знов моменту...

(Докінчення буде).

„Селянський Шлях" і „Наша Справа".

В Холмі вийшла нова тижнева українська газета „Селянський Шлях". Газету видає посол Павло Васильчук, а за редакцію відповідає один з видніщих членів „Селянського Союзу" а останньо „Сельроба" на Холмщині і секретар окружного комітету Василь Гуль „Селянський Шлях" являється органом Укр. Соц Об'єднання „Селянський Союз", який поволі набирає сил і відновляє свою діяльність, яка підупала від часу об'єднання „Сель-Союза" з „Волею Народа". З „Селянського Шляху" довідуємося, що холмська найстарша організація „Селянського Союза", що хвилево опинилась в рядах „Сель-Роба", повернула на свій первісний шлях. З „Сель-Роба" всюди виходить що раз більше видатніщих членів „Сель-Роба", б. сельсоюзників, які повертають до „Сель-Союза". — Саме життя виявляє правильність нашого відношення до „Сель-Роба", який пішов в розріз з інтересами нашого українського народу. Обмежуючись до короткої замітки про цю справу, повернемо до неї в слідуючому числі.

Рівночасно заметушилась ціла група волинських сельробів і відчуваючи шкідливий для себе вплив „Волі Народа", постановила її зліквідувати, а на її місце видавати у Львові новий орган „Наша Справа" під начальним редакторством посла Козицького. Це, звичайно, виглядає на комедію, бо суть не у зміні назви газети, а в тому духові, який всеціло запанував в Сель-Робі під впливом москвофільської „Волі Народа". Одинокою радою для волинських сельробів є—признатися, що збилися зі шляху і заразилися їдою, що з боку „Волі Народа" вносить в наше здорове громадянство гниття і розклад, та звернути з того шляху. Направляти там нічого; горбатого могила направить.

Передплачуйте „Українську Громаду".

Зміна в Уряді?

Знов заговорили про зміну в уряді, але яку, ніхто в уряді нічого певного не знає. Повтаряють найчастійше призвище генерала Сосновского, б. військового міністра, який рік тому, як комендант окружної корпусної команди в Познані, на першу вістку про похід маршалка Пілсудского на Варшаву, дістав таємничий постріл у груди, чи сам постріливсь, не хотячи вступатися ендецьким офіцерам, і до цього часу лікувався. Ген. Сосновскі має, буцім-то, стати військовим міністром, то знов міністром закордонних справ. Кажуть теж про недалекий виступ з уряду міністра торгу Квятковского й справедливости Мейштовича. Канцелярія президії Ради Міністрів заперечує всі ці вісти, які проте кружляють далі.

Один обіцяє, другий відмовляє.

Говорячи про уряд, треба згадати про „непорозуміння", яке зайшло м. и. поміж заступником голови Ради Міністрів п. Бартлем і міністром фінансів Чеховичем. Отож п. Бартель обіцяв делєгації державних службовців 25 відсоткову підвишку платень. Тимчасом міністр фін. Чехович заявив у розмові з представниками газет, що ця обіцянка підвишки платень його заскочила, бо нинішній стан державної каси ще не дозволяє на неї і т. и. Однак слово крилате — раз вилетить, не вернеш його. Уряндовці, діставши раз веселу новину, не зрікаються її і чуємо вже, що на найблищому засіданні сойму має бути порушена справа законодатного переведення підвишки платень усім державним урядовцям. Що на це скаже тоді міністр фінансів — не знаємо. Офіціяльно запевняють, що поміж п. Бартлем і п. Чеховичем є повна „згідливість" поглядів, але є прилюдною тайною, що один із них обіцяв без порозуміння з другим, який рад був відмовити.

Партії і Сойм.

В звязку з виборами до самоврядових установ у Східній Галичині, в Варшаві, Вільні, з можливістю соймових виборів в осени та всякими внутрішніми партійними справами, що в міжчасі назріли, радили недавно в Варшаві партійні управи „Пяста" та „Христіянської Демократії". В нарадах „Пяста" брав теж участь маршалок сойму Ратай; голові „Пяста" Вітосові ухвалили „довіря". Назверх, як „Пяст" так і „хадеки", видали комунікати, з яких трудно зміркувати, про що саме на нарадах казалося... У третій партії, „Стронніцтві Хлопськім", іде розкол на грунті занадто великої вірности маршалкові Пілсудскому одних послів (б. легіоністів) і здержливо-критичного становища инших. Кажуть, що б. легіоністи виступлять і приєднаються до „Клюбу Праці" п. Бартля, який нині має аж.. трьох членів. Та найцікавішим буде конгрес „Визволеня", заповіджений на І-шу половину травня, бо на ньому певне будуть порушувати скандал Воевудзкого і його ревеляції про звязок деяких членів „Визволеня" з дефензивою.

Сойм буде скликаний не раніш кінця травня. Уряд хоче видати ще декрет про збори і тому не допустити сойму до прийняття напів уже ухваленого закону про збори; дальше: уряд не схоче мабуть допустити до розмов на тему позички раніш, поки справа позички не буде так-сяк вияснена. Тому треба з застереженням ставитись до відомостей, що сойм, мовляв, буде ось-ось скликаний.

На Св. Юрія.

„Кооперативний Комітет" і наші кооператори.

(Замітки з III. конф. укр. кооперації).

Як ми вже писали — „Кооперативний Комітет" — це спроба адміністрації, по ініціятиві з Варшави, забрати під свою опіку українську кооперацію на Волині і поволі відмежувати її від впливів ідейного центру нашої кооперації у Львові. Ця справа не є для нас маловажною і то тим більше, що вона не є окремим відірваним фактом; вона є тільки одним звеном у цілому складі умов, які характеризують наше життя в Галичині й на Волині і відношення до нього поляків, а з окрема польської адміністрації. Поляки видно краще бачать кволість нашого громадського життя й несконсолідованість нашого громадянства на Волині як ми самі; і в той час, коли певні елементи працюють у нас над що більшим розбиттям нашого руху, поляки будують на цьому свої пляни.

Творення якогось „Кооперативного Комітету", і то тільки якраз у нас на Волині, не збуджує ніяких сумнівів що до своїх цілей. Проте і тут у нас виявляється якась непевність. Правда—наші кооператори були заскочені такою „ідеєю"; але й це, здається, не повинно викликати певности що до мети такої „ідеї".

Зовсім виразне становище до „Кооп. Комітету" заняв представник дубенських кооператив, які всецiло є в руках п. Голубовського і який був представником дубенського Союзу Кооператив на конференції. П. Голубовському ясно, чому на конференції не було представників „другої сторони", щоби договоритися, чого вони хочуть і що дають, хто буде в комітеті від „них", та скільки дають представників нам. А такий комітет потрібний, щоби всі кооперативи були об'єднані, щоби через нього добитись представництва в „Господарчій Раді" у Варшаві, щоби було кому дбати за вол. кооперацію. Бо у Львові (Ревіз. Союз Укр. Кооп.) трактують нас, як пасинків, а дбають тільки про своїх (в Галичині). Тому там кооперативи і мають, а в нас нічого немає. Треба заложити славянський комітет та й свій фінансовий центр — Центробанк на Волині.—Такої політики тримається п. Голубовський вже давно і завдяки їй державні фінансові установи не вимагають для нього, як для инших кооператив, опінії адміністрації, коли він добивається кредитів. Але-ж не кожний піде на топтання свого права вільної праці й розвитку кооперації, на яке пішов п. Голубовський, підтупцюючи під музику польської політики на розбивання наших народніх сил всуперез забезпечених нам прав. Коли-ж п. Голубовський має з такою своєю політикою всі привілеї перед всією українською кооперацією на Волині (та й не тільки на Волині!), то це й є найкращим показчиком, чого треба полякам з їхніми всякими комітетами.

Таке-ж само виразне, тільки зовсім протилежне, становище до Комітету заняв представник ковельської кооперації п. Олексюк (від „Селянської Спілки" і „Самопоміччи"). Стоючи на становищі, що ми є „обивателями" і українцями, —що право на розвиток нашої української кооперації найвиразніше запевнено нам затвердженням Ревіз. Союзу Українських Кооператив, п. Олексюк став проти всяких комітетів. Коли-б оце всюди такі комітети закладалися, а то тільки на наших землях... дивно. Ніякі комітети не змінять нашого становища. Бо й дійсно виходить, як каже поговірка — „не полюбить на брудно, то на чисто трудно".

Непевне становище заняли здолбунівські кооператори. П. Дублянський (від „Осеред. Союзу") поставився до Комітету коротко, але умовно: коли він має на меті тільки кооперативні справи, то війти до нього, коли-ж щось инше у нього не меті—то ні. Натомість п. Боярчук (від „Украї̈нбанку") дбав тільки, щоб в комітеті була запевнена українська більшість. На його думку поляки, як кооператори, хочуть допомогти кооперації, але, як адміністратори—вони дбають про державу і творять Комітет для політичного жира для деяких укр. кооператив. Комітет був би потрібний, але в ньому польська кооперація буде пристрасна і тому в Комітеті мусить бути українська більшість.

Однаке є становище до комітету заняли представники кооперації з Рівного й Острога п.п. Ковпаненко (від Хліб.-торг. Т-ва в Рівному) й Гришкевич (від Украї̈нбанку в Острозі). Обовязком української кооперації на Волині робити все в порозумінню з Ревіз. Союзом. З окрема п. Гришкевич зазначив, що на місцях ніхто нічого про Комітет не знав, а цю справу треба обговорити на місцях.

Дивне якесь становище заняв представник кремянецького Союза кооп. і член Ради Ревіз. Союза п. Герасименко. Ніби немає ні морального ні юридичного права закладати Комітет вол. кооперації, це мусів би рішати з'їзд кооператив. З практичного боку немає потреби закладати Комітет; всі завдання, які мав би сповняти комітет, лежать на обовязках Ревіз. Союза, а що сьогодня працює в нас аж 3 ревіз. союзи, то хай вони й порозуміються між собою, а не щоб вибірати якусь частину (якраз нас) для участи в такому комітеті. —Досі все гаразд, все ясно й зрозуміло, але. . і оте але, то дійсно вже давнє. Але... треба витягнути практичні висновки. Колиб ми покладались тільки на Ревіз. Союз, коли знаємо, що є спеціяльні кредити для Волині, то це булоб не практично. Коли ми не видобудемо тих кредитів, то їх отримають тільки польські кооперативи. Треба найти спосіб їх добути. І немає нічого проти Комітету, який не втручався би в організаційні й ідейні справи кооперації; це був би практичний спосіб добувати кредити з'окрема п. Герасименко, пізніще, був проти обговорювання справи Комітету на місцях, бо це наробить шуму, що трудно буде справу рішати на з'їзді.—Дивно.

Другий представник з Кремянця, від Украї̈нбанку п. Алешко, поставився дуже критично до справи комітету, але ще більше в звязку з ним—до справ нашої кооперації взагалі. На Волині вже були спроби творити свій центр; згадати хочби Кооперативне Бюро і бл. п. Начальну Госп. Економічну Раду. Але на це не були приготовані низи і ті центри вийшли штучними, що й було головною причиною їхньої неславної, тихої смерти. Тепер повстають кредитові коопера-

Про зміну виборчоі ординації.

В справі зміни виборчої ординації до Сойму, яка з відкриттям нової сесії Сойму можливо буде поставлена на денний порядок його праць, поки що йдуть переговори між польськими сторонництвами; рівно ж уряд студіює цю справу та підготовляє свій законопроєкт.

Джерело всіх замірів зміни виборчої ординації лежить в сучасному складі польської держави. В Польщі є понад третину неполяків, а що ще важніше—на українських та білоруських землях, які творять майже половину всієї державної території, поляків в средньому не більш 15 процент. Польським партіям хочеться так змінити виборчу ординацію, щоби польська держава виглядала національно - одноцілою, щоб назверх малося враження, що в Польщі инші народи становлять не більш 10-15 процент, населення. А ще важніше доказати, що на українських і білоруських землях поляки все ж таки творять дуже численний елемент (складник) населення, при цьому найбільш культурний, так що не тільки по людському, але й по Божому праву ті землі повинні на віки належати до Польщі. Ось до чого зміряють нові проекти на зміну виборчої ординації.

Стара ординація що найменше на половину зменшила представництво українців. Урядова статистика минулих виборів стверджує, що в цілій державі один посольський мандат припадав на 60 тисяч душ в середньому, однак, пише проф. Бузек, були значні відхилення від тої норми а саме—від 40 тисяч для Познані до 90 тисяч на Волині; що ж до сенаторських мандатів, то на найбільшу кількість населення один мандат припадав в Станиславівськім воєвідстві, а на найменшу в Варшаві; ріжниця становить 160.000 голосів. А тепер візьміть під увагу, що на теренах з мішаним населенням, напр. на Холмщині, в виборчих округах, один український повіт прилучався до 2-х польських, а це для того, щоб українські голоси пропали або втратили на значінні.

Нині польські партії рахують, що тих обмежень рівности виборчого права замало, бо хоч осягнули вони одну свою мету—зменшення непольського представництва в Соймі, зате другої—задокументовання „польськости" українських теренів не осягнули. Східня Галичина не пішла на вибори, зазначаючи в той спосіб свою волю до власного державного життя, а Волинь не післала до Сойму ні одного поляка. Могло і Укр. Полісся зробити те, що сталося на Волині, але там де-які наші люди, що тільки недавно перед тим повернули на свої зруйновані оселі і терпіли крайню нужду, повірили обіцянкам ріжних зайдів-панів брехунців стягнути небо на землю і, як той Ісав, віддали своє право первородства за миску сочевиці. Чи опам'ятається Полісся тепер? Глибоко вірю, що так. Гадаю, що й самі польські партії не дуже вже надіються на свою демагогію, і страх, щоб на будучих виборах і на Поліссі не повторився для них „волинський скандал", змушує їх до зміни виборчої ординації.

Які конкретні форми прибере ця зміна виборчої ординації, ще трудно напевно сказати, але характер тої зміни, що диктується її ціллю—ясний. Змінена ординація буде ще більшим обмеженням засади рівности виборчого права. Очевидно, що, як і досі, всі повнолітні громадяне будуть мати один голос при виборах, але вартість тих голосів, їх виборча сила, не буде однакова. Голос українця і досі мав лише 60 процент. тої виборчої сили, що голос поляка, а в новій ординації буде ще менш вартий, бо буде може 30 процентовий; иншими словами — голос о д н о г о поляка рівний буде голосам аж т р ь о х українців. Щоб виправдати це майбутнє обмеження рівновартости голосовання, польські партії висовують тезу (думку) про те, що при нових виборах треба дати більше прав тій людности, яка на виборах 1922 р. була найбільш активною (діяльною), то значить, в більшій кількости брала участь в голосованню. Поляки при цьому зазвачають, що в західних частинах Польщі в 1922 р. в голосованні брало участь в середньому 70 процент. населення; в центральних від 60, до 70 процент; на Волині—60 на Поліссі—50, а в Східн. Галичині—30 процент. На тій підставі твердять вони, що українці були найменш активні підчас виборів, тому і на будучих виборах нічого давати виборчі права тим, хто з них не користає.

Яка перфідія! Найперш що до Галичини. Акт, що вимагав найбільшої політичної активности і виробленности — бойкот виборів, який був рівнозначний з запереченням державницьких прав Польщі до Галичини—цей чин, цей вислів власнодержавницьких змагань українського народу нині представляється як результат його політичної пасивности... Чи не перфідія!

А тепер що до Волині і Полісся. Польські чинники зробили все, щоби на тих землях не всі мали можність взяти участь у виборах, иншими словами, самі штучно викликали те, що процент голосувавших на Волині і Поліссі був з необхідности менший, ніж в Польщі, а тепер це явище хочуть віднести на рахунок не своєї злої волі, а політичної пассивности українців. Бо пригляньтеся техніці виборів: на заході Польщі в виборчих обводах було від 600 до 1000 душ, а виборчі будинки (з урнами) були близенько, як що не в кожному селі; в центрі Польщі— в обводах було від 1000 до 3000 душ, а до виборчих будинків найдальше було 6 кільометрів. На Волині ж і Поліссі всупереч закону в обводах було від 4.000 до 7.000 душ, а до виборчих будинків від 10 до 23 кільометрів. Отже чи в р і в н и х технічних умовах відбувались вибори на українських і на польських землях? Чи були де-небудь на польських землях такі факти, що цілі села не могли подати свого голосу, хоч від раня до вечера стояли під виборчим будинком? Додайте до цього психічні й політичні умови голосовання на Волині і Поліссі. Чи був стосований владою террор або підкуп при виборах в Польщі так, як це мало місце на українських землях, де виборчі комітети українців розвязувались, українські агітатори і самі кандідати на послів арештовувались (посли: Павлюк, Підгірський, Хруцький), виборчі відозви конфіскувались, віча розгонювались, де війти і поліція агітували за державним списком (№ 22), приміняючи навіть насильство, де в протиукраїнську виборчу акцію втягнуто ціле православне духовенство на чолі з теперішнім митрополітом Денисом, де, як показав недавній процес посла Воєвудского, пускались в хід і державні гроші і сили польської дефензиви? Чи, нарешті, не були поставлені українці в необхідність голосувати на бльоковий список, де поруч з українцями (демократами і соціялістами) стояли жиди-капіталісти та німці-обшарники? Чи не вимагало це від них виявлення великої політичної виробленостн, особливо коли приходилось при тому поборювати шалену протижидівську агітацію всіх польських партій, не виключаючи і лівих?...

І що ж? Всі ті технічні, психічні і політичні труднощі були поборені українцями з успіхом, а на Волині навіть несподівано блискуче. Бо Волинь в своїх 3-х округах на 16 посольських мандатів не дала ні одного посла-поляка і нігде в Польщі на один виборчий список не впало стільки голосів, як на Волині, що здобула перше, р е к о р д о в е місце під оглядом однодушности голосовання. Як яскраво підкреслила, як сильно задокументувала Волинь тим чином своє українське національне обличча! Яку високу політичну виробленість виявив своїм голосованням волинський селянин! Честь і слава Вам, українці Волині! Враження, яке зробив результат ваших волинських виборів, вже не затерти.

Волинські вибори 1922 р. були і будуть для поляків політично-національним скандалом. Щоб він не повторився, крутять тепер пани свої голови, міркують, плянують, придумують... Можливо, що щось викомбінують та пошлють з пару поляків від Волині, але ж це буде штучно осягнене при помочі виїмкових приписів виборчого закону. Ні, на родючому віковому українському чорноземі Волині не може зродитись поляк-посол; його можна лише штучно виростити в панській оранжерії (теплиці)...

Сергій Хруцький.

Наука—мудра штука, міцніша за бука,
Вона тобі в пітьмі світить і гріє у студень,
Вона тобі в смутку втіха і празник у будень,
Вона сила і багацтво і бита дорога,
В ній покривджених опора, слабих перемога.

Ів. Франко.

ВІСТИ з ВАРШАВИ.

Вибори.

Після року володіння уряд „морального оздоровлення" рішився врешті приступити до оздоровлення найважче недужої частини польського державного організму, а саме—самоврядування. За виїмком Познанщини й Гор Шлеська та Поморря, себ то земель, приналежних колись до Німеччини, та ще й частини т. зв Конгресівки, самоврядування в Польщі майже не істнує Найпоганіший стане у Східній Галичині, де вже від 15 літ не було виборів до самоуправних установ, і де скрізь панують призначені старостами „комісарі", що рекрутуються із рядів найгіршого шумовиння. Знов же, що торкається національно-польської території в Польщі, то найсумнійше з самоврядуванням по містах. Вибрані там перед 9-ти роками на чотири роки панове радні панували по нині; їх ради сильно прорідли, бо багато вже повмірало з того часу, а в деяких містах не стало навіть заступників При тому така „вічна" господарка тих самих володарів, ніколи як слід не контрольована, довела польські міста до руїни й потопила їх у морі бруду й неохайности. Отож тепер Міністерство Внутрішніх Справ розписало громадські вибори у Східній Галичині (докладний термін ще невідомий) та одночасно розвязало мійські ради по кількох містах і поза Галичиною. Між иншими —розвязано мійську раду Варшави і передвиборча боротьба йде там уже цілою парою. Суперників стільки, що самі польські „специялісти" лише з трудом визнаються серед них. Польська ендеція і вся реакція перша мерщій знюхалася і об'єдналася під гаслом „оборони польського характеру" Варшави—себ-то: проти жидів і соціялістів. Ендецький КОПС („Комітет Оборони Польської Столиці") має найповажнійшого суперника в об'єднаному бльоку всіх жидівських несоціялістистичних партій (сіоністів, купців, ортодоксів); треба знати, що у Варшаві є яких 400 000 жидів, —себ-то більше ніж у цілій Палестині. (Польська с т о л и ц я є д р у г о ю, поза Н ю - И о р к о м найчисленнійшою жидівською громадою у світі). Дальше суне ППС, яка хотіла б загорнути під свої крила всіх не лише робітників, але й ремісників, службовців та цілу працюючу інтелігенцію Одначе, це не вдається і окремо виступають до виборчої боротьби „Комітет Обивательський" та ще й „Союзи службовців". Ну й комуністи, і жиди-соціялісти і ще кілька організацій, які хотять бути „самостійні"—словом: кипить і вариться, як у вавилонській вежі. Річ ясна, що самоврядні вибори є для уряду „пробним каменем": чи варт буде переводити швидко вибори до сойму. Тож і уряд не дармує і веде завзяту агітацію за п о с е р е д н и ц т в о м „Звьонзку направи Ржечипосполітей" і „Клюбу Праці" (напівурядової партії) і при помочі своїх газет. Ця агітація доходить до того, що напр. півурядові газети погрожують жидам не йти вкупі з українцями при виборах до громадських рад у Галичині.

„Фаховці" знов радять.

Істнує в Варшаві при Міністерстві Внутрішніх Справ така комісія „фаховців" від справ національних меншостей". Вона складається з трьох осіб, нині лише двох, бо один з них дістав високе призначення в міністерстві закордонних справ і з комісії виступив. Ця комісія збірається вряди-годи, радить і навіть буцім-то приймає якісь постанови про всякі благодаті для „меншостей" і ці постанови пропонує потім відносним міністерствам; на ділі, практичне значіння Комісії—ніяке, бо з того, що ми чували наприклад про її пляни і предложення у шкільній справі а що маємо в дійсности (себ-то: а н і о д н о ї державної української народньої школи на Холмщині й Волині!!), ясно, що з комісією ніхто в міністерствах не рахується та й саме її істнування є лише „про людське око". Так ще до святі знов „радила" комісія (два „фаховці"!) над жалями жидів, що в неділі і християнські свята не вільно їм торгувати. Врадили, що в неділі і свята буде дозволено торгувати кілька годин, але всім без ріжниці віросповідання дрібним купцям. Зрештою, і це ще вилами по воді писано, бо щойно Рада Міністнів має розглянути цей проєкт. Крім того комісія знов перемелювала справу адміністрації на „південно-східніх кресах", себ-то на українських землях. Яке з того вийде пуття—не трудно догаадтися.

тиви, а разом з тим являється потреба життя—створити центр. Може й слушна думка, щоб порозумілись між собою Ревіз. Союзи. Але життя висуває перед нами нераз такі моменти, що й не попадають до відома Союзу; от хоч би те, що уряд хоче дати кредити. Зле, що не попереджено всіх про намагання творити кооп. комітет. „Не обговоривши справи на місцях, немає сміливости сказати так або ні що до комітету. А відповідь дати треба. І тут виявляється дуже трудне становище кооператорів у Луцьку, у воєвідському місті, від яких вимагається конкретної відповіди. Виринає потреба такого органу, що міг би дати ту відповідь і взагалі реагувати на всі потрібні явища, що виринають внутрі у нас і йдуть поза Союзом та його не торкаються. Для цього треба скликати ширшу конференцію і покликати до життя якесь бюро для ріжних таких справ.

О це є жмут думок, які не дуже то промовляють на користь однобстайности напрямку української кооперації на Волині. Зате-ж тим виразніще виступає потреба частіщого ширшого обговорювання цього дуже важного у нас питання, щоб нарешті найти для всіх думок спільний знаменник. Користь зі спільних кооперативних нарад надто очевидна. Це виявала й остання конференція (не 20.III як було помилково подано в попередніх числах „У. Гр." а 27.III ц. р.). Одногзідно постановлено передати справу Комітету на обговорення на місцях, скликати в найближчому часі кооперативний З'їзд і там остаточно вирішити й справу з Комігетом.

Ст—ко.

Що діється в світі.

Помирились. — Більшовики присмирніли.

Від того часу, коли в Швайцарії замордовано більшовицького комісара Воровського, а швайцарський суд не поставив убійці „к стєнкє", більшовики страшно розгнівались на Швайцарію. Туди не заїзжав жаден більш. комісар „на лікування" й звичайно, більшовики не приймали участи в ніяких міжнародніх нарадах, які відбувались на швайцарській території, просто тому мовляв, що до Швайцарії вони не поїдуть. Але то було тоді, коли більшовикам все ще мерехтіла в очах скора світова революція, коли в Китаю „їхня брала верх", коли у себе дома вони ще якось латали свої діри. В останніх часах багато дечого змінилось. Світової революції не видати, в Китаю завелись в самому серці комуністичної акції „ізмєннікі революції", а китайці, недавні ще комуністи, почали пробувати комуністичні штики на самих-же комуністах та й удома у більшовиків нічим латати дір і промисл та торгівля задихаються без свіжого повітря—свіжого капіталу.

Змінилось багато — і ненависть до Швайцарії перемінилась на милість. Більшовики приняли в основу переговорів ті точки, які вже давнище висунула зі свого боку Швайцарія і нарешті помирились. Більшовицькі комісари їздитимуть тепер до Швайцарії „лікуватись", а на перший початок вишлють свою делегацію на міжнародню економічну конференцію, що незабаром має відбутись в Швайцарії в Женеві.

Але ціла справа не така то проста Виявляється, що більшовики, які хотіли буржуазії грати до танцю, починають на добре танцювати під дудку отої самої буржуазії. Вони то тепер переговорюють з Францією в справі кредитів і — признання старих боргів Франції. І ото якраз Франція натиснула на них, щоби помирились зі Швайцарією, щоби були на конференції, щоби заходили до Ліги Націй, а може колись і війшли до Ліги, бо інакше — це може погано відбитися на франко-більшовицьких переговорах. І ото більшовики слухають, бо—грошей до зарізу треба. Звичайно, вони й тут оправдаються, бо в них-же ціль оправдує засоби, а зрештою—розтрублять, що це є велика побіда; Літвінов, який довів до замирення, побідив Чічеріна, який був ворогом Швайцарії і економічної конференції.

— —

Мода на антанти.

Була колись славна Антанта у великій війні, є тепер т. зв. Мала Антанта (Чехословаччина, Румунія, Югославія); недавно почали писати про нову антанту французсько-англійсько-американську, а тепер має повстати ще одна антанта на Балканах. Туреччина робить заходи, щоби звязати тісним союзом Туреччину, Болгарію, Югославію і Грецію. Чого доброго й звяжуться, щоб не дуже розганявся Муссоліні, якому тісно в Італії і він хотів би розпертися й на Балканах (Альбанія) і в Малій Азії (Туреччина). Як натвориться стільки ріжних антант, то чого доброго й захочеться комусь спробувати—чия візьме.

А Китай робить своє.

Як до недавна вся увага в Китаю була звернена на бої кантонської й північної армії, так тепер всі вгадують, чи ще багато комуністів там залишилось. Комуністи, як звичайно, дуже влізливі і поки там що, а вже хотіли все прибрати в Китаю до своїх рук. Тим то вони скоро китайцям надоїли і тепер розстріляє їх в Пекіні Чанг-Со-Лін і розбиває цілі їхні армії недавний ще „їхній" головно-командуючий Чан-Кай-Шек. Армія комуністів тає не днями, а годинами і то без особливих клопотів. Чан-Кай-Шек прм розбив цілий комуністичний корпус, а вбитих при тому було всього 30 чоловік. Китайці починають розбіратись, що до чого, і переходять до національної армії, яка голосить незалежність Китаю не тільки від англійців, але й від комуністів.

Крадіж дипльоматичних документів в Мексику.

З американського посольства в Мексику невідомі справці вкрали 300 важних секретних дипльоматичних документів. Гадають, що це зроблено в цілі спровоковання Злучених Держав Америки до зірвання стосунків з Мексиком.

Венізелос знов у Греції.

Бувший грецький прем'єр і найвидатніщий діяч Венізелос, який після політичної невдачі кілька літ находився на еміграції у Франції, повернув до Греції.

Нігде вода не п'ється так солодко, як з рідної криниці. *П. Куліш,*

Що давала Україна Москві за царя і що дає тепер?

Ще з тих давніх часів, як Україна приєдналась до Московщини, за московських царів, з половини сімнадцятого віку, встановилось так, що московський уряд збирав з України всяких податків та зборів значно більше, ніж витрачав на Україні на українські потреби. Україна ще з тих часів стала для Московщини тим невичерпаним джерелом, до якого вона кожний раз вдавалась, коли її бракувало грошей на свої потреби. Московське царство, пізніше російська імперія, збудовані й скріплені в значній мірі крівавим грошем українського народу, який стягався на протязі століть в формі ріжних державних податків, оплат і зборів. Так почалось з тих часів, коли Україна приєдналась до Московського царства, так тяглось аж до тих часів, поки не впав царат. Ось напр., який поділ державних прибутків і видатків на Україні був в одному з останніх росписів державних прибутків і видатків в Росії перед війною в 1922 році: з України російський уряд зібрав в 1912 році 22 проц. всіх державних прибутків — з загальної суми всіх державних прибутків 3,107.730 тисяч карб на Україні було зібрано 683.633, 6 тисяч крб., натомість витрачено було на Україні російським урядом 377.636, 8 тис. карб, лише 12.2 проц. всіх державних звичайних видатків; отже на неукраїнські потреби, на потреби Росії, було витрачено в 1912 р. українських грошей аж **305,996, 8 тис. карб.** (дані взяті з книжки проф. І. Фещенка-Чопівського „Економічна географія України").

Треба мати на увазі, що наведені дані торкаються тільки державних податків — отже сюди не входять всякі податки міські, земські й волосні; в дійсности зібрано й витрачено грошей на Україні державними й громадськими установами значно більше, але це не міняє значіння наведених нами чисел; гроші, що збірались, як податки земські, волосні й міські, витрачались на самій Україні; отже кількість грошей, зібраних на Україні й витрачених на чужі потреби, визначалась розміром державних прибутків і видатків. І ця цифра за царських часів, перед війною виносила понад 305 міл. карб. в рік. Таку суму грошей, що-року витрачала Україна, щоб скріплювати російську імперію, щоби давати їй можливість захоплювати все нові країни, пригнічувати все нові народи.

Було це колись, та минулося — скажуть нам — а що минулося, то й згадувати не варто. Україна, мовляв, здобула тепер волю, вона складає окрему державу — У. С. Р. Р., правда устрій в цій державі совітський, що не всім подобається, але проте все таки це є „окрема" держава й може вона порядкувати своїми справами, отже й грішми й податками так як сама хоче. Спробуємо перевірити це і перевіримо на підставі того, що самі більшовики пишуть про цю справу в своїх виданнях. Думаємо, що такий шлях є найкращий, бо коли брати відомости з тих книжок та часописів, які ворожі до більшовиків, може статись, що там можливо навмисне перекручено на некористь більшовикам.

Отож в Харкові при Держплані УСРР видається журнал „Хозяйство Украины". В другій книжці цього журналу, за лютий 1927 р. вміщена стаття Доброгаєва „Проблема финансового баланса Украины" (ст. 82—90). В цій статті якраз містяться відомости про росподіл державних податків і прибутків на Україні за останні роки за часів істнування УСРР. Розглянемо ці відомости й подивимось, які зміни наступили в росподілі державних прибутків і видатків між Москвою і Україною за часів совітської (радянської) влади.

Совітський орган наводить таку таблицю:

	1923-24 р.	1924-25 р.	1925-26 р.	1926-27 р.
	в тисячах карбованців			
Територіяльні прибутки УСРР	349.571	487.479	689.467	852.300
Територіяльні видатки . . .	291.264	375.045	554.250	686.200
Надвижка прибутків	58.307	112.434	135.217	166.100
Перевищення територіяльних прибутків над територіяльними видатками УСРР в проц. до 1923-24 р.	100	192,8	231,9	284,9

Розглянемо уважно цю таблицю. В совітських державах встановлений такий порядок, що там істнують два росписи державних прибутків і видатків; частина видатків переводиться, а частина (видатків) стягається на підставі загально державного (загально-союзного) роспису (бюджету) УСРР; в наведеній таблиці взяті під увагу всі прибутки й всі видатки загально державного й українського роспису, як що вони здійснюються на території України. Відзначено в ній все, що українська земля дає й що їй вертають.

Бачимо ми, що рік од року, в залежности від того, як відбудовується українське народне господарство, сума тих грошей, які стягають з України в формі всяких податків, зростає. Коли в 1923-24 р. збірала з України совітська влада всяких податків 349.571 тис. карб., то в теперішньому 1926-27 році проектується зібрати аж 852.300 тис. Рівночасно зі зростом суми тих грошей, які стягають з України в формі податків, зростає сума зібраних на Україні коштів які витрачаються не на українські потреби. В 1923-24 році, коли український селянин ще не поправився після страшного голоду 1921—22 року, з України стягнули й витратили на не українські потреби „лише" 58 міліонів рублів; до 1925 26 року ця сума зросла більше як у двоє—до 135 міл., а в 1926—1927 році мається на увазі стягти з України на потреби Москви майже в три рази більше проти 1923—24 року—аж 166 міл. Коли й далі апетити Москви будуть так само зростати, то років через тричотири совітська влада буде витягати з України стільки само, скільки витягала царська влада.

Совітський орган далі обраховує, що кількість тих грошей, які витрачені не на українські потреби за чотири роки, виносить не менше 382 міл. карб., коли навіть взяти під увагу українську частину у видатках на удержання центральної влади. Зазначаючи, це, він підкреслює: „ці суми безумовно значно піддержали економічно менш сильні, вірнійше дефіцітні, республики і УСРР цим фактом допомогла бюджетам инших союзних республик, допомогла їм скріпити їхне культурне і господарське будівництво. Така користь від цієї суми для инших совітських республик — природно повинна була спричинити певну **шкоду** (підкресл. наше) культурному і господарському розвиткові України".

Так пише совітський орган. І нам до того, що він говорить, не багато лишається додавати. Як за царів, так і за совітів з української землі, з українського народу стягають податки Україні на шкоду, а чужим на користь. Так було й так буде, аж до того часу, поки український народ не виборе для себе **власної самостійної держави української**. Лише тоді, коли вся сила й влада на Україні буде в руках народу українського, а не в руках московських комісарів та московського сміття, всі кошти, що збіраються на українській землі, будуть йти на користь і на потреби народу українського.

В. С.

Скільки їх в Польщі є і скільки коштують.

Згідно з буджетом на 1927-8 р. Польщу коштує військо: офіцери (є їх 18.933) 115,323 974 зол., заводові підофіцери (37.634) 84,848.229 зол.; урядники адміністрації (42.412) 164.549.403 зол; поліція: офіцери й урядники (а є їх 1.300) 5,094.650 з., функціонарі-поліцаї (31.700) 70,868 296 зол.; судді і прокураторі (3.436) 24,700.580 зол.; вязнична служба (3.211) 7,309.447 зол.

НОВИНКИ.

Всім нашим шановним читачам, що надіслали нам святочні побажання, щиро дякуємо.

Редакція й Адміністрація.

Неприємна помилка. В Ч. 17 „Укр. Громади" у „Кримінальній хрониці" подано між иншим: „Дня 10.IV заарештовано **Созона** Лигу" і т. д. У цій замітці зайшла мимовільна, але дуже неприємна помилка в іменах. В дійсности арештовано за крадіж **не Созона** Лигу, який між иншим був одним з основників філії Т ва „Просвіта" в Боротині, а **Пилипа** Лигу. Надіємось, що Созон Лига не посудить нас у злій волі зробити йому прикрість.

На „Рідню Школу" зложив Е. М. 1 зол.

На політичних вязнів в Луцьку з нагоди Великодня зложили пожертви таких 17 сіл: Дубенський повіт: с. Зади—12 пасок, 60 коржиків, 1 хліб, 4 куски сала і готівкою 6 зол. 60 гр.; Острійв—11 і пів паски, 17 корж., 4 кус. сала; кол. Марушин—1 пуд пасок, 12 ф. сала, 20 яєць і готівкою 1 зол. 60 гр.; Підлозці—14 яєць, 6 куск. сала, 2 ковбаски, 17 пасок і 27 мазурків; Перекалі—10 пасок, 11 мазурків, 1 хліб, 52 яєць; Підгайці—42 куски паски, 54 яєць, 3 з полов ф. сала; Дубно—40 пасок, 186 яєць, біля 200 маз., 1 к. цукру, 1 к. сала, 1 к. ковбаси. Луцький повіт: с. Воротнів—84 яєць, 26 мазурків, 4 паски і 60 шт. папіросів; Теремне—30 яєць, 9 і пів паски, 29 мазурків, 5 кус. сала; Торчин—4 паски, 14 мазурків, 8 кусків сала; Боголюби —34 кіл. булки, 34 яєць, 2 кіл. сала; Кучкарівка—45 яєць, 13 пасок, 66 корж., кілька кусочків мяса й ковбаси; Рованці—51 яєць, 10 куск. сала, 25 маз., 12 пасок; Підгайці — 30 яєць, 33 мазурки, 1 кусок сала; Баківці—7 пасок, 10 маз., 7 куск. сала, 25 яєць; Боротин—37 ф. паски, 34 яєць. м. Кремянець: ящик пасок, яєць і инш. продуктів пасхальних. — Зазначенні продукти вязні одержали, за що висловлюють щиру подяку всім жертводавцям.

Великий політичний процес розпічнеться в Луцьку 23 ц. м. На лаві оскаржених засяде 61 чоловік у справі подібній до відомої володимирської, де було 151 оскаржених.

14 хлопців в „паці" за „довуд особісти". На другий день Великодня кількадесят хлопців з села Крупи, пов. Луцьк, пішли за 4 версти до сусіднього села Ярославичі на виставу тамошньої філії „Просвіти". Коли повертали домів, затримали їх поліцаї з ярославицького постерунку і 14 з них завели на постерунок за те, що не мали „доводів". Родичі затриманих вже з клунками з харчами збірались одвідувати „гарештованих". На поліції перетримали хлопців до слідуючого дня до обіду, а потім всіх випустили.

Дурисвіти на селі. По наших селах появилися агітатори, що затягають селян до П. П. С. (Польська Партія Соціялістична) Ходять вони й туманять людей: хто без роботи—дістане роботу, безземельні—дістануть землю, навіть хто має якусь спірну справу—не треба судитися; всі благодати дістане чоловік, коли тільки вступить до П. П. С. Ніби все це дуже приманчиве, бракує тільки на селі таких дурнів, щоб у все це вірили. — Та воно й пора вже, щоб наші люде пізнавали дурисвітів та й гнали їх від себе.

На якій підставі!? У ґміні Дяткевичі, рівенського повіту, стягають з наших селян при ріжних засвідченнях крім установленої плати і стемплів ще й датки на „Мацєж Школьну" і на засвідчених документах наліплюють марки „Мацєжи". На якій це підставі?—Ріжні урядові установи видно не звертають на це уваги і це входить в практику ґмінних службовців. — Щось подібного твориться на поштових урядах, де, хоч не хоч, всувають тобі марки на будову якоїсь санаторії. Що би то сказали ріжні начальства, колиб так хтось попробував вести збірку прм. на „Просвіту"?...

Важне для поборових. — Міністерство Внутрішніх Справ видало роспорядження, щоби поборові про кожву зміну місця замешкання на час довший ніж 14 днів мельдували в ґмінних урядах або магістратах. Одночасно Міністерство зарядило, щоби ґмінні уряди і магістрати, переслані їм П. К. У. карти поклркання не повертали назад в разі недоручення по вказаній старій адресі, а щоби пересилали їх для доручення по новій адресі.

З Луцького Повітового Соймику.—Повітовий Виділ Соймику призначив з конкурсу на становище Рільного Інструктора інж.-агронома п. Александра Керсновского, автора кількох цінних праць з галузі рільництва, на якім то полі він працює більше як 20 літ.

— В біжучому сезоні Виділ має намір заложити на терені повіту 12 показових піль, а рівнож Виділ постановив на тих полях уставити стовпи з таблицями, на котрих поруч порядкового нумера поля буде вказане призвище власника його, в якого можна буде засягнути всяких вияснень що до вжиття штучних угноєнь, якости насінь, способу управи і т. п. Надіються, що той спосіб потягне хліборобів до інтенсивніщої управи ріллі і вживання дешевих штучних гноїв.

— Віділ в скорім часі має видати популярні брошури з галузі рільництва, управи ріллі і стосовання штучних навозів — в мовах польській і українській, достосовані до місцевих умов і вимог. Перша з тих брошур буде видана п. з. „Для чого, як і коли маємо стосувати штучні навози".

— Виділ покликав до життя Редакційну Комісію, котра видасть в найблизчих днях брошуру Голови Повітового Виділу, Луцького Старости п. Багінського про кооперацію і інституції дрібного кредиту на терені Волинського Воєвідства.

— Завдяки старанням Луцького Старости п Б. Багінського Луцький Соймик має одержати довголітній державний кредит в розмірі 30.000 зол. на заложення Повітової Каси Ощадности в Луцьку.— Комунальні Каси таки йдуть в рух.

— Соймик виконав буджет року 1926 в стосунку — в прибутках: 75,86 проц. і видатках: 78,17 проц. —до сум преліминованих.

— Соймик в році 1927 приступив до будови доріг загальної довжини 3,8 кільом. в ріжних районах повіту а саме, в місцевостях, де дороги були в найгіршому стані. Роботи по конкурсу отримали місцеві підприємці. Стан повітових доріг, утримуваних Соймиком, а рівнож мостів є задовольняючий.

Урядові З'їзди. Дня 22.IV. відбувся в Луцьку під головуванням Воєводи З'їзд всіх старост, як головуючих Повітових Виділів і президентів міст Рівного, Ковля і Луцька. На з'їзді обговорено ряд актуальних справ з галузі самоврядової господарки.

— Дня 5 травня п. р. мав одбутись в Воєвідському Уряді під головуванням Воєводи з'їзд начальників влад II інстанції, яких обсяг ділання поширюється на терен Волині. На нараді мали бути обговорені справи державної господарки на Волині, а рівнож узгіднення внесень і постулятів місцевих влад до влад центральних.

Кості і людські черепи на костельному подвіррю в Дубні. З Дубна доносять, що при копанню рова на костельному подвіррю натраплено на велику кількість людських костей і черепів, які мабуть походять з часів старих воєн.

Бюро прохань і правних порад Федора Місевича перенесено з Олики в м-ко Млинів, Дубенського повіту, вул. Ринкова 33.

Кримінальна хроніка м. Луцька і повіту.

— 12.IV ц. р. в селянина с. Навоз, рожиської гм. Василя Данилюка вкрадено з незамкнутої стайні коня, вартости 400 зол. По иншим відомостям у тогож Данилюка вкрадено корову вартости 400 зол.

— Дня 12.IV в мешк. м. Рожище Гринбойма вкрадено з закритої скриньки 4000 зол

— Дня 14.IV ц.р. поліція в Несвічу заарештувала Максима Граборовського, оскарженого за намір убивства мешканця с. Несвіч Бабинця.

— Дня 13.IV ц. р. в мешк. с. Банасівки полонківської гм. Григорія Дуди вкрадено корову вартости 200 зол.

— 10.IV ц. р в мешк. м. Зофіівки, силенської гм. Іцка Шустера пропали з пасовиська 2 корови.

— 19.IV ц.р. заарештонано мешк. м Володимира Владислава Давидовича, котрий дня 4.IV доконав крадіжі зі взломом 2 пальт, вартости 700 зол. і 125 зол. готівкою.

— Дня 21.IV ц р. агенти слідчої поліції заарештували Остапа Зінчука, оскарженого за крадіж мішків з млина Пінчука в Луцьку.

— 21.IV заарештовано Василя Ковальчука, оскарженого за крадіж річей у Анни Войтасік.

— Наслідки необережного обходження з набоєм. Дня 12.IV ц.р. в с. Дідичі, олицької ґміни селянські хлопці найшли в полі гарматній набій і почали його розбирати. Підчас необережних і невмілих маніпуляцій набій вибух, чим забито на смерть: Антона Люшинюка 14 літ, Микиту Дубеня 13 літ і Ничипора Люшинюка 14 літ, а кім того тяжко ранені: Микола Русецький 11 літ і Лукаш Ниченко 12 літ.

— Пожежі. 17.IV ц. р. вночі в Рожищах згорів млин з електровнею власність Йося Декельбойма. Млин і електровня була заасекуровані [застраховані] на 10.000 долярів. Причина пожежі не виявсиена

— Дня 13.4 в мешканця с. Лаврова Лаврентого Галповського пожежою знищено дах на кузні. Щкоди 200 зол. Причина—необережне обходження з вогнем.

— Дня 19.4 вночі в садибі мешканця с. Мар'яновки чаруківської гм: Юзефа Галінського вибухла пожежа, якою знищено дах хати і хлів, в котрому згоріла пара коней. Шкоди коло 600 зол.

— 27.4 в садибі селянина с. Полонки Павла Маколюка вибухла пожежа якою знищено стодолу і хлів. Причина—необережне обходження з вогнем. Шкоди 1500 зол.

— Дня 13.4 в Луцьку при вул. Ягайлонській, 63 в домі Кіта, в помешканні Бронштейна, а дня 15.4 при вул. Коперніка 11 в домі Бойка, в помешканні Куранта вибухла пожежа, з причини занечищення комина саджою. В обох випадках по прибуттю на місце пожарної сторожі вогонь негайно злікв'довано.

— У Великодню п'ятницю 22 квітня у с Дятьковичі, Рівенського повіту, о год. 1-ій в полудне вибухла пожежа. З причини страшного вітру люде не тільки не могли зльокалізувати вогню, а навіть не всі вспіли винести з хати своє майно, так що де-які господарі встігли ледви врятувати своє життя. Дякуючи зарадности, роспорядженням і докладанням своєї праці пп Турбабі, Бугайову та Жлобницькому з більшости клуней та хат було врятовано як господарчі машини так і хатнє майно. Згоріло сім хат і пять клунь; пожежу з одного боку припинив розлеглий садок, а з другого дві хати, криті черепицею, які послужили вогне муром для поблизьких забудовань критих сором для поблизьких... соломою. Кажуть, що причиною пожежі був занадто розпалений комин, одначе правдивість цеї поголоски не усталена.

— В ночі з суботи на неділю (Великдень) в 11 годині вибухла пожежа в с. Погорільцях, Дубенського повіту, у селянина Сергія Наконечного. Згоріла хата і хлів і все, що було в хаті і в хливі: згоріло 2-є коней, 3 корови, 10 овечок і багато добра. Причина пожежи невідома. Почалося з хліва.

— Наїхав потяг. Дня 21.4 ц. р. на залізничній колії межи ст. Рудочка—Олика товаровий потяг наїхав на підводу, якогось селянина, що переіздив через переїзд, наслідком чого забитий кінь. Жертв в людях не було.

— Найшли трупа втопленицї. В ночі 25.4 ц. р. в Стиру в Луцьку найшли труп Марії Маковської, яка ненавмисно втопилась 23.4 підчас прання біліззя.

— Нещасний випадок. Пару днів тому авто переїхало в Луцьку шофера Воєвідського Уряду Новіцкого, наслідком чого він дізнав загальної контузії і цілковитого зломання обойчика.

Дня 8 травня в м. Горохові відбудеться святочне відкриття Т-ва „Просвіта". Громадяне повіту! прибувайте на Велике Національне Культурно-Освітне Свято.

Біржа на 6.V.: Доляр америк. 8·93, золото 5 руб.—23·50 зол.

Ціни на збіжжа за пуд.: жито — 6·40, пшениця — 9, ячмінь —5·60, овес — 5·30, гречка— 7 просо—8·50, ріпак — 11, лянка — 11 конюшина—55. і вика—5, хвасоля—7·80, горох—7·50 сімя конопл.—5 мак—20, хміль—47, картоплі—1·60 цибуля—12. зол.

Набіл: молоко за літру—30 гр, масло за 1 кіл.—5 зол., сир—80 гр. десяток яєць—1 зол.

„Перепилившш грати на волю!"

Комуністичні „Укр. Щоденні Вісти", що виходить в Америці, подають за Київською „Пролет.-Правдою" таку вістку про вязнів, що в своїм часі втікли з Луцької тюрми:

„До Київа приїхало, втікши з Польщі,—шестеро українських селян—революціонерів: Яків Синичук, Арсен Ніковчук, Іван Гордіюк з села Більча, Дубенського повіту, Йосип Фурманюк з села Стенжаричі Володимирського повіту, Мирон Луцик з села Нагоран, Дубенського повіту та Іван Омельчук з села Новий Мосор, Ковельського повіту.

Т. т. Синичук та Ніковчук втікли з Луцької в'язниці, тов. Луцик —з Кремянецької, а т. т.: Гордіюк, Фурманюк та Омельчук втікли перед тим, як мали сісти до в'язниці яко „злочинці політичні".

Втікачі з Луцької в'язниці розповіли нам цікаві подробиці голодівки 115 політичних та їхньої втечі.

Через де-який час після голодівки група в'язнів вирішила тікати. Від товаришів з волі дістали пилку й почали обережно підпилювати залізні грати. Через три дні все було вже готово. З чотирнайцятьох душ, що сиділи в камері, вирішило тікати семеро. Одної ночи, в'язні подерли ковдри та простирала й зробили з них мотуза (камера була на третім поверсі).

Тов. Синичук виліз на віконницю і раптом каменем упав на вартового, що як раз проходив повз в'язничну стіну. На жаль, вартовий —здоровий молодий жовнір—встиг закричати. Моментально знявся переполох—скрізь замиготіли вогні і залунали крики „політичні тікають". За Синичуком спустилося ще шестеро товаришів. Всі вони перебегли тюремний двір, перелізли через невисокий паркан і кинулися в Стир, на березі якого розташована Луцька в'язниця. А навдогін їм летіли кулі... Одного товариша, Стаха Наталича з села Суховолі, Луцького повіту, наздогнала куля і хвилі Стира понесли за водою мертве його тіло...

Три тижні переховувалися втікачі по селах. Темної ночи, коли пильне око прикордонних вартових не могло їх побачити, товариші перейшли кордон й опинилися на території Української Республики".

Український Церковний З'їзд.

Комунікат Організаційного Комітету.

Ч. 3.—Дня 12-го Квітня 1927 р.

Подається до загального відома, що Український Православно-Церковний З'їзд скликається на підставі слідуючого статута:

І. Ціль З'їзду: 1) виявити життьові духовно-релігійні потреби православної української людности, замешкалої на землях Річи Посполітої Польської, 2) прийняти відповідні ухвали та 3) скерувати їх на належну дорогу.

I. Програм засідань: 1) відкриття З'їзду Президією Організаційного Комітету; 2) обрання мандатної комісії та перевірка мандатів; 3) Обрання Президії З'їду; 4) Справоздання про сучасний стан цекровно-релігійного життя української людности в Польщі; 5) Справоздання з місць; 6) Задоволення релігійних потреб української православної людности в справах—а) богослуження; б) навчання релігії в церкві, школі та поза школою, в) богослужбових книг і релігійної преси, г) комплектування душпастирів, підготовки дяків і дирігентів; 7) Справа канонічного внутрішнього устрою Православної Церкви в Польщі; 8) Справа церковної господарки; 9) Вільві внески.

III. До участи в засіданнях З'їзду маємо за честь оцим запросити: 1) всіх духовних осіб, котрі обслуговують Українську православну паству та визнають необхідність задоволення її церковно-національних потреб; 2) по одному делегатові від кожної громади з українським православним населенням; 3) по два делегати від кожної української організації повітового значіння.

Крім того можуть бути присутніми також гості по особистих запрошеннях Організаційного Комітету, але без права рішаючого голосу.

Ч. 4.—Дня 12 Квітня 1927 року.

Подається до загального відома, що Український Православно-Церковний З'їзд у Луцьку призначено на **5—6 червня** цього року (в неділю після Вознесення).

О скільки би хтось із громадянства мав замір подати до порядку денного свій кореферат (окрім основного докладу, представленого Організаційним Комітетом), то повинен надіслати його Організаційному Комітетові на перегляд не пізніще, як до 10-го мая, з огляду на категоричне вимагання цивільної влади про попереднє ознайомлення адміністрації зі змістом докладів.

Крім того, перебравши в свої руки справу підготовки Українського Церковного З'їзду, Організаційний Комітет наново звернувся до Св. Синоду Православної Церкви в Польщі з проханням о благословенство на скликання З'їзду та на участь у ньому духовенства. По одержанню на це відповіді Св. Синоду, в свій час Організаційний Комітет подасть її до відома громадянству.

Президія Організаційного Комітету:
Др. Річинський, Ів. Власовський,
Ів. Бондарук.

До всіх, кому дорога справа нашої православної української церкви.

В цілях належної підготовки до зреферування на Українському Церковному З'їзді питання про навчання релігії в церкві, школі та поза школою, звертаюсь, яко член Організаційного Комітету по скликанні З'їзду, з щирою просьбою до всіх православних громадян українців, яким дорога справа нашої православної української церкви, подати до мого відома до дня 10 V б. р. (по адресі: Берестя, Brześć n. B. Брацький заул, Т во „Просвіта") матеріял на слідуючі питання: 1) Місцевість (село чи місто) повіт? 2) Парафія? 3) Імя й призвище священника? 4) Як часто виголошуються священником проповіди в церкві? 5) В якій мові виголошуються проповіди? 6) Чи задовольняють ці проповіди духовну потребу парафіян? 7) Чи маються в парафії які сектанти? 8) Як є, то що послужило причиною до відступлення їх від православної церкви? 9) Що зроблено священником для навернення сектантів до церкви? 10) До якої школи вчащають діти (подати назву школи й місцевість)? 11) Хто викладає релігію в школі? 12) Як часто відбуваються лекції релігії? 13) В якій мові ведуться лекції релігії? 14) В якій мові читаються в школі молитви? 15) Чи не було випадку, щоб змушувано дітей читати молитви в мові польській учителями поляками і що зроблено місцевим священником, щоб не допустити до цього? 16) Чи зроблено було що-небудь священником у справі навчання молодів, чи провадження релігійних бесід з дітьми дошкільного віку, а також з тими дітьми, які по якій-небудь причині до школи не ходять? 17) Якою взагалі мовою послуговується священник в стосунках своїх з парафіянами?

Маю певну надію, що православне українське громадянство відкликнеться на мою просьбу, подавши відповіди на зазначені питання, що послужить цінним живим матеріялом для виявлення духовно-релігійних потреб православної української людности, замешкалої на українських землях в Польщі.

Член Організаційного
Комітету *П. Артемюк*

Веселий кутик.

Корова не потрібна.

На ярмарці продає чоловік добру молочну корову, але дорого за неї просить і через це не має купця. Але надходить гмінний секретар. Чоловік і звертається до його:

— Пане секретар, купіть корову, будете доїти й дякувати.

— Е, на що мені здалася корова, коли я усю гміну дою, та ще й дякують мені.

Моментальна знимка.

— Дивись, Янкель, які я маю добрі фотографії!

— Уй, уй! Але це мусе бути фотографія моментальна.

— Чому?

— Бо я ніколи тебе, Ривка, не бачив з закритим губа.

(„Білорус Сел. Ніва")

ЛИСТИ ДО РЕДАКЦІЇ.

До Хв. Редакції час. „Українська Громада".

Прошу Хв. Редакцію не відмовити вмістити в Вашому часописі цих пару слів:

В звязку з замітками про Загальні Збори дубенського Т-ва „Просвіта", вміщеними в ч. 14 час. „Українська Нива" і ч. 16 час Українська Громада", заявляю, що я до жадної політичної партії не належу.

Н Кибалюк

Високоповажаний п. Редакторе!

Прошу ласково не відмовити дати місце у Вашому шановному часопису такій заяві:

В ч. 7 часопису „Український Прапор" з дня 1-го квітня в передовиці, під заголовком „Базар", надруковано кілька, наче-б то автентичних листів діячів У. Н. Р. і серед них також і мій лист ч. 121 з дня 28 мая 1925 року до Голови Ради Міністрів У. Н. Р. Це листування, як я потім довідався, появилось у „Пролетарській Правді" у Київі, у Львівській „Раді" і дало привід для численних статтів в російській пресі, котра разом з названими українськими часописами трактує його як факт.

Між тим все це листування уявляє з себе цілковитий фальсіфікат, що дуже легко довести безсумнівними фактами.

Так, що до того листа, що приписується мені, то він не тільки ніколи не був написаний, але і не міг бути написаним. В 1925 році я ще в лютому переїхав на постійне життя до Подєбрад, де був обраним професором Української Академії і в маю, себ то тоді, коли мав писати свого листа у Букарешті, провадив виклади в Академії у Подєбрадах.

Певен того, що і всім останнім діячам, що згадані в цьому листуванню, так саме легко доказати, яку фактичну ціну воно має.

Б. Голова Дипльоматичної Місії У.Н.Р. в Румунії проф. *К. Мацієвич.*

Подєбради, 26 IV 27 р.

Переписка Редакції і Адміністрації.

З. Савюк, кол. Марушин. Вашого листа взяли на увагу й газету висилатимемо й далі

П. Максимчук, с. Олешва. Вірш прийшов за пізно.

П-ч, Самостріли. Ваші замітки що до Церковного З'їзду передано до Організаційного Комітету З'їзду.

С. А-вич, Кремянець. Статтю отримали. Дякуємо. На жаль стаття дуже довга і в цьому числі ми помістити її не могли. Надрукуємо її в двох найблизчих числах.

В. Зором, Рівне. Всі Ваші дописи отримали. Дуже дякуємо. По мірі можливости надрукуємо. Коли досі не надрукували, то за надміром матеріялів і браком місця.

5) Вільні внески.

Початок о 12 годині дня. Коли не прибуде на Збори 1/3 всіх членів на 12 годину, то другі Загальні Збори відбудуться того ж самого дня о годині 2 пополудни при всякій кількости членів з тим же порядком денним.

Голова (—) Братунь
Писар (—) Баламут.

„У просвіченого розвязані очи й руки".

Подяка.

Почуваюся до обов'язку по виході з тюрми зложити горячу подяку Вш. оборонцям п. сенатору О. Карпівському і послу на Сойм Самійлу Підгірському за правну оборону. Рівнож хвальному Комітетові допомоги політичним вязням за матеріяльну допомогу за цілий час перебування мого як в рівенській також і луцькія вязниці.

Б. політ вязень *Е. Колосюк.*
22.IV. 1927 м. Луцьк.

Уневажнюється загублених 2 військових книжки і мобілізаційні карти, видані в 1924 році П. К. У. в Дубні на імена мешканців села Перевередова Млинівської гміни, Дубенського повіту: Івана Гаврищука і Омелька Пилипюка, черга книжки 1-ї 492.

Загублена військова книжка видана П. К. У. в Володимирі на імя мешканця кол. Ядмінувка, гм. Скобелка, Горохівського повіту, Василя сина Костя Федоруся, річника 1893 року,—цим уневажнюється.

Рада Т-ва „Просвіта" в Горохові доводить до відома всіх т. т. членів Т-ва, що 22 травня б. р. відбудуться ПЕРШІ ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ Т-ва „Просвіта".

Порядок дня:

1) Справоздання тимчасової Ради Т-ва з своєї діяльности.
2) Плян діяльности на 1927 рік.
3) Прелімінар на 1927 рік.
4) Вибори Ради Т-ва й Ревіз Комісії.

Ч. 2919. У Львові, дня 16 квітня 1927.

До Хвальних Українських Товариств.

„Рідна Школа", що виховує нашу молодь, що дбає про духове скріплення української національности та в тій ціли удержує цілий уряд усяких виховних заведень для ужитку нашої селянської маси удержується виключно добровільними дарами свідомої частини українського народу

Рік від року мала „Рідна Школа" дозвіл на загальну збірку з нагоди „коляди" і „писанки" (на час Великодних Свят).— Цього року Воєвідство відмовило дозволу. Колиб „Рідна Школа" не одержала дару на „писанку", то це захиталоб її істнування

Тому прохаємо Хвальні Управи зайнятися, щоби внутр Товариств зложилися члени на певну квоту і ті зложені гроші відіслати негайно долученим чеком (безплатно, або передати впрост до Каси Головної Управи „Рідної Школи") Львів, Ринок ч. 10/II п

Датки оголоситься друком.

ГОЛОВНА УПРАВА „РІДНОЇ ШКОЛИ".

І Чапельський вр. Голова. *А. Зелений вр.* Секретар.

ПОВІДОМЛЕННЯ.

Надзірна Рада й Дирекція Українського Кооперативного Банку на Волині оцим повідомляє всіх членів **Українбанку**, що в неділю, 15 травня б. р., в салі Т ва „Просвіта" (Луцьк, вул. Ягайлонська, 93) о 11-ій год. ранку відбудуться

другі Справоздавчі Збори

Порядок денний:

1) Білянс Українбанку враз з рахунком страт і зисків і загальне справоздання за 1926 рік (арт. 31, п. 4 Статуту).
2) Звіт Ревізійного Союзу Укр. Коопер. у Львові за 1925 і 1926 р.
3) Звіт Надзірної Ради й Комісії за 1926 р.
4) Внески Дирекції в справах:
   а) Росподілу зисків за 1926 рік (арт. 45)
   б) Побільшення відповідальности членів Банку (арт. 31, п. 11).
   в) Приступлення у члени Центробанку у Львові (арт. 31, п. 8)
   г) Побілшення норми кредитів, що може затягати Дирекція Банку (арт. 31, п. 3)
   д) Уділення гваранцій за членів Банку (арт. 31, п. 2)
   е) Створення фонду евентуальних страт (арт. 41) і фонду Будови власного дому.
5) Бюджет Українбанку на 1927 рік.
6) Довибори членів і заступників членів Надзірної Ради (арт. 17 і 31, п. 1).

В мисль арт. 44 Статуту Банку білянс Банку враз з рахунком страт і зисків і иншими матеріялами справоздавчими можна оглядати що-дня в Бюрі Банку від 12—3 год. дня.

НАДЗІРНА РАДА:
Іван Бондарук, Михайло Чирко, Іван Власовський, Іван Федорук, Віктор Оніхімовський, Григір Домбровський.

ДИРЕКЦІЯ:
Олександер Ковалевський, Евген Петриківський, Василь Палаш.

Видавець Сенатор М. Черкавський Luck. Drukarnia F Richtera Відповід. редактор С. Вишнівський.

BIBLIOTEKA UNIWERSYTECKA KUL